

Vive la Russie!

Dr. Serhat Orakçı

Referans için: Orakçı Serhat. "Vive la Russie!". İNSAMER Analiz. 21.09.2021.

 Analiz

Geçtiğimiz günlerde Gine'de yaşanan askeri darbe sonrasında Afrika ülkelerinde ordunun rolü, siyasi istikrar, demokrasi ve gelişme gibi olgular yeniden tartışmaya açıldı. Kıta ülkelerinde son 30 yılda 30 kadar askeri darbenin gerçekleşmiş olduğu gerçeği düşündürücüyken darbeler kadar olumsuz etkiye sahip diğer bir olgu da Afganistan örneğinden de anlaşıldığı gibi dış müdahaleler. Esasında Mali özelinde 2012 yılından sonra gerçekleşen hem darbelerin hem de askeri müdahalelerin ne kadar olumsuz sonuçlara yol açabildiğini gözlemlemek mümkün.

Hatırlanabileceği gibi hükümetin kuzeydeki silahlı gruplarla etkin mücadele edemediği gerekçe gösterilerek 2012 yılının Mart ayında Amadou Sanogo liderliğinde bir grup asker tarafından Mali'de gerçekleşen askeri darbe sonrasında oluşan siyasi kaosu Mali'nin kuzeyinde faal El-Kaide, Ensaruddin ve Tuareg silahlı oluşumları alan genişletmek için fırsata dönüştürmüşlerdi. Bu gruplar arasında oluşan ittifak sayesinde 2012-13 döneminde etnik ve dini silahlı örgütler kuzeyden Mali ordusunu çıkarttıktan sonra Timbuktu ve diğer kuzey şehirlerinde bağımsız bir Azawad devleti ilan edecek

kadar ileri gitmişler neredeyse bir yıl süreyle kuzeyin Bamako ile irtibatını kopartmışlardı. Ne var ki çok geçmeden Tuaregler ve el-Kaide arasında gerçekleşen ittifak son bulurken el-Kaide tüm kuzey Mali’de kontrolü eline aldı.

Ancak bu durum Mali devletinin isteği doğrultusunda 2013 yılının başlarında Fransa’nın askeri müdahalesine yol açarak Operasyon Serval’i başlattı. Operasyon başladığında Mali halkının bir kısmı sokaklarda coşkuyla “Vive la France (Çok yaşa Fransa)” sloganları atarken Fransa’nın Mali’yi terör belasından kurtaracağı sanılıyordu. Bu coşku Fransız medyasında geniş geniş yer buldu. Fransa hava ve kara kuvvetlerinin yürüttüğü operasyonlar sonrasında Mali ordusu tekrar Kuzey bölgelere intikal ettirilirken başta Çad olmak üzere Nijerya ve diğer Afrika ülkelerinden de askeri birlikler getirildi. Serval operasyonu Birleşmiş Milletler bünyesinde bir barış gücü operasyonadönüştürülenBarkhaneadııaldı.

Ne var ki asker darbe ve sonrasında gelen askeri müdahale terörizmi sonlandıramadığı gibi el-Kaide’den sonra DAESH de Mali ve civar ülkelerde alan kazandı. 2013 yılında başlayan müzakereler neticesinde 2015 yılı başlarında el-Kaide ile anlaşmazlığa düşen Tuareg temsilcileri ateşkes ilan ederek Mali devleti ile 2015 yılında Cezayir’in arabuluculuğu sayesinde Cezayir Anlaşması (Algiers

Accord)’nı imzaladılar. Ne var ki Mali devleti Tuareg orijinli Azawad Ulusal Kurtuluş Hareketi (MNLA)’nin içinde yer aldığı Azawad Hareketleri Koordinasyon (CMA) koalisyonu ile masada anlaşarak kuzey soruna kısmi bir çözüm getirirse de bu tarihten sonra Mali’deki durum daha da çetrefilli hale geldi. Kuzey-Güney bağlantısının sağlandığı Segou ve Mopti gibi şehirlerin bulunduğu Mali’nin orta kesimlerinde Dogon, Bambara ve Fula etnik gruplarının silahlı milis gruplarının çekişmesi baş gösterirken bu durum Burkina Faso’ya yakın bu bölgede DAESH’in zemin kazanması ile neticelendi. Ve bilindiği gibi Burkina Faso da DAESH’in operasyon sahasına dönüştü.

2012 yılından bu yana üç askeri darbe, Fransa liderliğinde geniş kapsamlı bir askeri müdahaleye sahne olan Mali’nin kuzey bölgelerinde 2 milyondan fazla insan yerinden yurdundan oldu. Başta Timbuktu, Gao ve Kidal gibi şehirler olmak üzere çatışma ve istikrarsızlıktan olumsuz etkilenmeyen altyapı, hane, yerleşim yeri kalmadı. Tuareg, Arap, Songhay ve Fulani gibi etnik grupların bir arada bulunduğu bu bölgenin kronik az gelişmişlik sorunu daha da azgınlaştı. Tuareglerin “Azawad” diye adlandırdıkları bu bölgede sorun Tuareglerin 1963 yılında başlatıp 1991 ve 2006 yıllarında tekrarladıkları geleneksel isyanlarından artık çok daha farklı bir boyuta evrilmiş halde. Mağrip el-Kaidesi’nin farklı kolları

ve DAESH Mali'nin kuzeyinde etkilerini ne pahasına olursa olsun sürdürmeye devam etmekte. Hatta Afganistan'da yaşanan gelişmelerin bu grupları daha motive ve saldırganlaştırma ihtimali de bulunuyor.

2020 yılı ortalarında başkent Bamako sokak hareketliliğine sahne olurken Mali'deki bazı gençlik hareketleri ve dini oluşumlar Mahmud Dicko gibi din alimlerinin de katıldığı hükümet karşıtı gösteriler düzenleyerek iktidar değişimi için talepte bulundular. Ne var ki bu durum ordu içindeki Assimi Goita liderliğindeki bir grup asker tarafından fırsata dönüştürülerek askeri bir darbeye dönüştürüldü. 2020 Ağustos'unda meydana gelen askeri darbe sonrasında Fransa'nın iş başına getirdiği Cumhurbaşkanı İbrahim Boubacar Keita görevinden uzaklaştırılarak askeri cunta güdümünde Bah N'daw geçici devlet bakanı olarak atandı ve seçime kadar 18 aylık bir geçiş süreci öngörüldü. Lakin, kurdukları bu yapıdan memnun kalmayan askeri cunta 2021 yılı Ağustos'unda ikinci bir darbe gerçekleştirerek Assimi Goita'yı geçici devlet başkanı olarak kabul ettirerek yeni bir hükümet teşkil etti.

Halkta ve hükümette Fransa karşıtlığının yükselişe geçmesi nedeniyle Fransa Mali'deki askeri varlığını geri çekme kararını açıklamak durumunda kaldı. Fransa'nın çekilmesinden doğabilecek güç boşluğunu

doldurmak için harekete geçen güçlerin başında Rusya geliyor. Malili yetkililer ile Ruslar arasında 2019 yılında imzalanan askeri işbirliği anlaşmasından beri bir süredir yakınlaşma söz konusu. Ayrıca Assimi Goita liderliğinde gerçekleşen ilk darbeden itibaren dikkat çeken husus Fransa karşıtlığına karşı Rusya sempatisinin ikame edilmeye çalışılması. Ellere bayrak ve pankart tutuşturulan bazı gençler Fransa karşıtı gösterilerde boy göstererek "Vive la Russie" kıvamında medyaya pozlar veriyorlar.

Bu çabaların devamında yaşanan önemli bir gelişme ise geçtiğimiz günlerde Mali devleti ile Rus paralı asker şirketi Wagner arasında gerçekleştiği iddia edilen anlaşma oldu. Buna göre Wagner 1.000 kadar paralı askerini aylık 10 milyon dolar gibi bir ücret karşılığında Mali ordusuna entegre edecek. Bu senaryonun gerçekleşmesi elbette ki Mali'de Rusya'ya önemli bir mevzi kazandıracak mahiyette. Bilindiği gibi Wagner şirketi son yıllarda her ne kadar Rus yetkililer perdeleme çabası içinde olsalar da Orta Afrika Cumhuriyeti, Libya ve Mozambik gibi ülkelerde yoğun bir etkileşim halinde.

Fransa'nın Daeş'in bu bölgedeki lideri sanılan Ebu Walid el-Sahravi'yi etkisiz hale getirdiğini açıklamasından kısa bir süre sonra basına yansıyan bu gelişme Fransa ve Immanuel Macron üzerinde tam

anlamıyla soğuk duş etkisi yaptı. Fransa apar topar Savunma Bakanı Florence Parly'i Bamako'ya göndererek Mali Savunma Bakanı Sadio Camara ile görüştü. Camara bir ay kadar önce Moskova'yı ziyaret etmişti ve anlaşıldığına göre Mali-Rusya askeri işbirliğinde kilit bir role sahip. Malili yetkililer Wagner ile anlaşıldığını yalanlamazken bu hamleyi Barkhane operasyonu sırasında B Planı olarak lanse etmeyi tercih etmekte. Parly Fransa'nın asker azaltsa da Mali'de kalmaya devam edeceğini açıklarken Wagner gibi paralı askerlerle de kesinlikle işbirliği yapmayacaklarını dile getirdi. Mali

de askeri varlığı bulunan Almanya'da bu gelişmeden rahatsızlık duyuyor. Mali'de Wagner'in varlığından en az Fransa ve Almanya kadar rahatsızlık duyabilecek başka bir aktör de bu bölgenin güvenlik mimarisinde önemli bir yer tutan Nijerya.

Silahlı terör, askeri darbe ve askeri müdahale üçlemesinin Mali'yi getirdiği duruma bakıldığında Mali'nin son 10 yılı kayıp yıllar olurken meselenin daha vahim trajik boyutu ise 10 yıl önce "Vive la Fransa" diyen halkın şimdi de "Vive la Russie" diyecek kıvama gelmiş olması.